

**22. simpozij
S PETRIĆEM U ŽARIŠTU:
HRVATSKI FILOZOFI U EUROPSKOM KONTEKSTU**

**22nd Symposium
WITH PETRIĆ IN FOCUS:
CROATIAN PHILOSOPHERS IN THE EUROPEAN CONTEXT**

ERNA BANIĆ-PAJNIĆ

*Institut za filozofiju, Zagreb, Hrvatska /
Institute of Philosophy, Zagreb, Croatia*

JEDNO ČITANJE PLATONOVA *TIMEJA* U 12. STOLJEĆU

Platonov *Timej* temeljni je tekst na koji se oslanja Herman Dalmatin pri formuliranju ključnih stavova svoje kozmologije izložene u djelu *De essentiis*. Glavni izvor poznavanja toga Platonova dijaloga Hermanu je prijevod *Timeja* što ga je koncem 4. stoljeća sačinio Kalcidije, koji je svoj prijevod popratio i komentarom. Kalcidijev prijevod i komentar odnose se samo na dio *Timeja* od 17A do 53C.

U tekstu se polazi od pitanja koliko Herman u formuliranju temeljnih stavova svoje filozofije i u tumačenju Platonovih stavova o pojedinim pitanjima duguje Kalcidijevu komentaru. Da bi se odgovorilo na to pitanje, u tekstu se iznose sličnosti i razlike u Kalcidijevim i Hermanovim stavovima. Naročita pozornost se pridaje razlikama, pri čemu se naglasak stavlja na ulogu astrologije i hermetizma u Hermanovoj filozofiji, dakle na one slojeve mišljenja i tradicije, koje on preuzima i razrađuje pod utjecajem arapskih filozofa. Pritom se upozorava na to da su i arapski filozofi doprinijeli upoznavanju Zapada s hermetičkom tradicijom, čime se ispravlja dosadašnje uvjerenje da je ta tradicija prisutna na Zapadu isključivo zahvaljujući latinskim izvorima.

U tekstu se ujedno nastoji pokazati da se upravo u tim slojevima Hermanova mišljenja, u kojima su najizrazitiji arapski utjecaji, potvrđuje teza

Raymonda Klíbanskog o kontinuitetu između srednjovjekovnog i renesansnog filozofijskog mišljenja, napose onog platoníčkog usmjerenja.

Ključne riječi: Herman Dalmatin / Hermannus Dalmata, Calcidije, Platon, Timej, astrologija, hermetizam

Referat je izrađen u okviru projekta *Hrvatska filozofija i znanost u europskom kontekstu od 12. do 20. stoljeća* (br. 3524) koji podupire Hrvatska zaklada za znanost.

ONE WAY OF READING PLATO'S *TIMAEUS* IN THE 12TH CENTURY

Plato's *Timaeus* is the basic text on which relies Herman Dalmatin when formulating the key positions of his cosmology exposed in his work *De essentiis*. The only source of knowledge of Plato's dialogue *Timaeus* for Herman is the translation made by Calcidius toward the end of the 4th century. Calcidius accompanied his translation with the commentary. Calcidius' translation and commentary relate only to part of the *Timaeus* from 17A to 53C.

The article starts with the question how much does Herman, in the formulation of the fundamental positions of his philosophy and in the interpretation of Plato's views on certain issues owes to Calcidius' commentary. In order to answer that question in the text we expose the similarities and differences in Calcidius' and Herman's attitudes. Particular attention is paid to the differences, with the emphasis on the role of astrology and Hermeticism in Herman's philosophy. These are those layers of thought and tradition, which he takes over and elaborates under the influence of the Arab philosophers. Eventually we point out that the Arab philosophers contributed to the introduction of the Hermetic tradition to the West, which corrects the current belief that this tradition is present in the West only thanks to the Latin sources.

We are also trying to show that thanks to those layers of Herman's thought, which he developed under the Arabic influences, the thesis of Raymond Klíbansky of continuity between medieval and Renaissance, especially Platonic philosophical thought, can be confirmed.

Key words: Herman Dalmatin / Hermannus Dalmata, Calcidius, Plato, *Timaeus*, astrology, Hermeticism

This work has been fully supported by Croatian Science Foundation under the project *Croatian Philosophy and Science in the European Context between the 12th and 20th Century* (no. 3524).